

Andrei Dorian Gheorghe

TEATRUL ASTROPOETIC,
un triumf românesc
în umanismul astronomic mondial

ASTRMIX

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GHEORGHE, ANDREI DORIAN

**Teatrul astropoetic, un triumf românesc în umanismul
astronomic mondial / Andrei Dorian Gheorghe. - Cluj-**

Napoca : Astromix, 2021

Conține bibliografie

ISBN 978-606-95123-6-4

821.135.1

Editura

ASTROMIX

www.astromix.ro tel. 0773382074

Copyright © 2021 Editura ASTROMIX

Toate drepturile rezervate. Este interzisă reproducerea totală sau parțială a prezentului volum pe orice suport fără acordul scris al editurii, cu excepția recenziilor sau a referințelor.

Foto copertă: Andrei Dorian Gheorghe, regizor, scenarist, astropoet și astroactor la astropoetry show-ul de la International Meteor Conference 2007 - Bareges, Franța.

Design și corectură: Dan-George Uza

CUPRINS

30 DE ANI DE TEATRU ASTROPOETIC ROMÂNESC ȘI UIMITOARELE SALE AVENTURI INTERNAȚIONALE ..5

DICTATOR STELAR.....	94
VÂNĂTOARE DE METEORI.....	101
VICTORIA METEORULUI	119
BOLNAV DE UNIVERS DIN CAUZA METEORILOR	125
MAXIM.....	131
CORPURI CEREȘTI	137
PETE SOLARE.....	139
COLIND DIN HOURGLASS NEBULA	152
LEONIDE 2001 ÎN ROMÂNIA sau DIAMANTE DIN	
REGATUL LEULUI	154
TREI SKETCH-URI ASTROPOETICE.....	166
UNIVERS.....	170
ASTERISME FAVORITE.....	173
PERSONIFICÂND CORPURILE CEREȘTI sau	
DEDICAȚIE ANULUI INTERNAȚIONAL AL	
ASTRONOMIEI 2009.....	177
OPHIUCUS - OMUL CU ȘARPELE sau PREMIERĂ	
COSMOPOETICĂ LA EPIDAURUS.....	181
UN INTERVIU CU SFÂNTUL ANTIM.....	185
SUPLIMENT.....	188
FOTOGRAFII.....	189
BIBLIOGRAFIE.....	195

30 DE ANI DE TEATRU ASTROPOETIC ROMÂNESC ȘI UIMITOARELE SALE AVENTURI INTERNAȚIONALE - O ISTORIE MEMORIALISTICĂ -

1. DESPRE FORME DE TEATRU ASTRONOMIC

În ianuarie 2009 m-am aflat la sediul UNESCO de la Paris - împreună cu președintele fondator al Societății Astronomice Române de Meteori - SARM, Valentin Grigore - cu prilejul evenimentelor din deschiderea Anului Internațional al Astronomiei. Atunci am aflat despre două posibilități de a face teatru astronomic, oarecum diferite de ceea ce încercasem noi până atunci.

Despre prima dintre ele mi s-a confesat o tânără englezoaică, Virginia Corless, astronom profesionist la Cambridge Institute of Astronomy, care lucra la un proiect dramatic ce includea dialoguri atemporale selectate din discursuri lăsate de mari astronomi ai lumii. Am invitat-o atunci pe frumoasa domnișoară astronom să asiste la

prezentarea noastră, care a inclus și un spectacol de astropoezie / cosmopoezie, iar aceasta s-a arătat foarte încântată și surprinsă de prestația noastră.

Idea ei mi-a plăcut foarte mult, chiar dacă ceva asemănător încercasem și eu în trecutul apropiat, după cum voi arăta mai târziu. Diferența consta în faptul că eu extrăgeam pasaje elegante din lista electronică națională de discuții a iubitorilor contemporani ai cerului din România, intitulată chiar „SARM”, și le implementam în scenarii astropoetice.

Cea de-a doua a fost o piesă de teatru antic (fără caracter astronomic, ci poate doar cu ceva elemente astrale) prezentată de reprezentanții Greciei, care aduseseră actori profesioniști pentru acest „performance”, pe care îl combinaseră cu proiecția unor superbe astrofotografii de la NASA și ESO / ESA.

Momentul acesta mi s-a părut foarte spectaculos, chiar dacă lega două teme diferite.

Acestea m-au făcut să-mi amintesc de Conferința Organizației Internaționale de Meteori de la Petnica-Iugoslavia (IMC 1997), când, la o zi după ce eu și Gelu Claudiu Radu am jucat drama mea astropoetică „Bolnav de Univers din cauza meteorilor”, bulgarii de la Astroclubul Canopus din Varna au prezentat un sketch astronomic-umoristic despre o noapte observațională la meteori – inspirați în mod evident de o altă dramă astropoetică de-a mea, „Vânătoare de meteori”, al cărei text îl primiseră pe un

pliant al SARM la IMC 1996 în Apeldoorn-Olanda. Ulterior însă, prietenii bulgari au abandonat acest gen, în timp ce Societatea Astronomică Română de Meteori a continuat să realizeze spectacole anuale de astropoezie (în care eu i-am avut alături, ca principali actori, pe Gelu Claudiu Radu și Valentin Grigore) și la următoarele 14 ediții ale acestei conferințe.

Apoi am mai coborât în timp până la sfârșitul secolului 19 spre a-mi aduce aminte, cu mândrie patriotică, de sketch-ul astronomic-umoristic „Despre cometă”, scris de Ion Luca Caragiale în 1899, în care profesorul Mariu Chicoș Rostogan încearcă (în stilul lui caracteristic) să-și apere elevii și concetățenii de ignoranță cu ocazia anunțatei prăbușiri a Cometei Biela - tatăl unuia dintre elevii săi, de exemplu, preferând o ploaie de cârnați unei ploi de stele căzătoare de iarnă, pe care am identificat-o drept un maxim de activitate al curentul de meteori Quadrantide.

În opinia mea, „Despre cometă” reprezintă chiar startul teatrului astronomic din România și, din respect pentru această piesă, împreună cu vicepreședintele Organizației Internaționale de Meteori, englezul Alastair McBeath, am lansat la sfârșitul anilor 2000 un amplu articol dedicat acestui sketch excepțional într-o publicație a International Meteor Organization („Proceedings of the International Meteor Conference”, Poreč, Croatia, 24-27 September, 2009), în numărul 4 al serialul nostru „Parents of Meteors”, lucrare care a fost republicată în biblioteca digitală de astronomie a NASA/Harvard/Smithsonian (NASA ADS).

Dar tema acestei cărți este o altă variantă a teatrului astronomic și anume teatrul astropoetic, născut dintr-un amatorism entuziast, specializat și non-conformist, din afara structurilor clasice profesioniste.

Pornind de la definiția antică originală a teatrului - „théatron” în greaca veche însemnând „un loc pentru vizionare” - am descoperit, pas cu pas, că teatrul astropoetic poate avea, la rândul său, mai multe forme de exprimare, trei dintre acestea (toate cu interpreți pe viu) fiind de bază:

- drame astropoetice;
- scurte acte dramatice astropoetice;
- spectacole de astropoezie (adică poezie astronomică supervizată de iubitori ai cerului) și gale de cosmopoezie (adică astropoezie în combinație cu arte astronomice) - având în vedere că, oricând, creațiile prezentate în acestea pot să devină replici rostite de actori-personaje în scenariile alcătuite în conformitate cu percepția clasică a teatrului.

Iar în teatrul astropoetic, nu interpretările impecabile, decorurile fastuoase și acțiunile mai mult sau mai puțin conflictuale sunt cele care primează, ci conținutul poetico-astronomic al replicilor.

Și, desigur, mai trebuie precizat că demersul acestei cărți s-a bazat pe realizările mișcării de astropoezie / cosmopoezie a SARM, care a dominat, uneori autoritar, ultimul sfert de veac în poezia astronomică mondială.

2. O AMINTIRE DIN ADOLESCENȚĂ

Ca o ironie a sorții, când eram în clasa a cincea la o școală centrală din București, în anii 1970, am participat la

concursul de creare a cercului ei dramatic, în care aspiranții trebuiau să interpreteze un rol și erau admiși în funcție de aplauzele primite de la audiență. Am interpretat atunci un fragment dintr-un alt sketch de Caragiale și am primit cele mai lungi aplauze, la egalitate cu un alt concurent, Alexandru Darie, celebrul regizor de talie internațională de mai târziu.

Apoi am primit un rol într-o piesă de teatru, inspirată fără îndoială de primele aselenizări ale Misiunilor Apollo, în care niște pionieri doreau să zboare spre stele. Piesa însă mi s-a părut ridicolă, era mai degrabă un avânt pionieresc-utecisto-comunist în care astronomia lipsea cu desăvârșire, iar astronautica era indoielnică. Așa că m-am prefăcut a fi bolnav și m-am retras de la cercul dramatic al adolescenței mele...

Însă destinul nu m-a iertat și... să vedeți ce a urmat după două decenii...

3. GÂRȚĂII ORDINULUI MARILOR ZBORURI

În 1987-1995 am avut șansa de a călători prin munții patriei cu grup de intelectuali ce aveau un simț rar al umorului (din păcate, unii dintre ei s-au stabilit după Revoluție pe alte meleaguri). Ascensiuni dificile, rucsaci grei în spinare, cazări modeste, dar multă frumusețe naturală și seri de neuitat, în care ne întindeam sub cerul înstelat la un vin, o bere sau o țuică și visam cu ochii deschiși la o lume mai bună.

Ne-a frapat pe atunci pitorescul unor denumiri de formațiuni naturale din Munții Apuseni, cum ar fi „Corobana lui Gârțău” și “Huda lui Papară”, astfel încât am hotărât să ne

transformăm, cu auto-ironie, în membri fondatori ai Ordinului Gârțăilor Marilor Zboruri.

După 1989, fericit că am scăpat de regimul dictatorial și că obținusem libertatea de creație și exprimare, am inventat o listă de personaje fantastice și le-am propus „Fraților Gârțai” să intre în rolurile acestora și să-și creeze propriile replici poetice pe tema „Dictator Stelar”. Printre ei s-a aflat și Victor Chifelea, care va rămâne un pilon al mișcării de astropoezie / cosmopoezie a SARM de mai târziu. Am mai adăugat, în mod similar, și alți invitați - printre care și părinții mei, Steliana și Costică Gheorghe, care vor deveni susținători marcanți ai aceleiași mișcări, și Dănuț Ionescu, entuziastul refondator în 1990-1993 al primei reviste românești de astronomie, „Orion” (editată inițial de Victor Anestin în 1907-1912). În final am armonizat totul într-o piesă colectivă de teatru poetic de tip astro-fantasy la sfârșitul lui 1990.

Am publicat această piesă în 1996 ca pliant-supliment al Asociației Astronomice SAGE, condusă de Dragoș Brașov, și am lansat-o la prima ediție a Festivalului de Cosmopoezie, pe care l-am inițiat tot în 1996 în cadrul manifestării „Perseide” a SARM, cu sprijinul lui Valentin Grigore. În 2007 am republicat-o în limbile engleză și română pe website-ul Cosmopoetry - SARM and Friends - Sky Lovers for the Beauty of the World (www.cosmopoetry.ro, web master Gabriel Ivănescu).

Pentru caracterul ei de pionierat, proto-astro poetic, am inclus această piesă în deschiderea seriei de drame reproduse integral în această carte.

(Ulterior am încercat de câteva ori să resuscitez

astropoetic acest grup și cel mai bine mi-a reușit aceasta în ultima seară a Anului Internațional al Astronomiei 2009, când am petrecut Revelionul împreună cu doi dintre Gârțai și am luat legătura online cu alți doi Gârțai din SUA. A ieșit o mini-comedie colectivă astropoetică de tipul teatrului absurd, „End of 2009”, ce începe cu impresia generală că „viața fără astronomie / este o tragedie”. Apoi, un Gârțău se bucură că trăiește în jurul Soarelui și se simte ca Galileo Galilei, alt Gârțău îi sugerează să se simtă ca Nicolaus Copernicus, după care toți Gârțaii devin îngrijorați că mișcarea polilor Terrei va produce schimbări majore peste câteva secole și, la rândul său, întregul sistem solar va dispărea peste câteva miliarde de ani. În cele din urmă, disperați că timpul trece foarte repede, se grăbesc să își ureze reciproc un la mulți ani „fără de fiori / înspăimântători”. Această piesă avea să fie publicată în limba engleză pe cosmopoetry.ro în superproiectul internațional online al SARM, „Astropoetry to the International Year of Astronomy 2009”.)

4. ÎN GOLDEN AGE-UL „PERSEIDELOR”

În vara lui 1995, invitat de binecunoscutul popularizator de astronomie Dănuț Ionescu, am participat pentru prima dată la manifestarea cultural-astronomică națională anuală „Perseide”, fondată în 1993 și organizată de Valentin Grigore și SARM pe Dealul Voievozilor și la Târgoviște până în 1999, când s-a transformat în marele eveniment internațional „EuRoEclipse Perseids”, după care a fost mutată în alte locații.

Acolo am descoperit ceva ce mi s-a părut colosal: un eveniment bazat pe conceptul astronomie-cultură-artă-educație-societate, cuprinzând un colocviu național de astronomie (tribuna națională pentru astronomii amatori, cărora li s-au alăturat cu entuziasm și o serie de profesioniști de elită), o școală astronomică de vară pentru tineret (incluzând lectori de referință), un concurs de astronomie pentru tineret, observații de meteori și obiecte deep sky, zona astrofotografiilor etc., urmate de expediții pe tot cuprinsul României pentru studierea maximului de activitate al curentului de meteori Perseide. Practic, laboratorul care a creat direcțiile renașterii mișcării astronomice naționale.

Tot atunci, Valentin Grigore mi-a acceptat două idei de îmbogățire a evenimentului, astfel încât s-a mai pus în practică aici și realizarea unui festival de cosmopoezie unic în lume, precum și a unui salon internațional de arte, fotografii și publicații astronomice (care în 1999 a conținut exponate din 30 de țări!).

Comparând în timp acest eveniment cu ce se întâmpla pe plan mondial la acest capitol și constatând că Vestul prefera în cea mai mare măsură astroparty-uri de weekend, am ajuns la concluzia că, în „era târgovișteana” (adica 1993-1999), întrunirea anuală „Perseide” a SARM a fost de departe cea mai lungă și mai complexă manifestare cultural-astronomică națională de pe glob.

Din acel moment, povestea aceasta a început să se confunde cu o parte din istoria SARM și a mișcării astronomice naționale, întrucât uluitoarea declanșare de energie umană pentru astronomie pe care am descoperit-o la

„Perseide” m-a încântat și m-a inspirat să scriu trei piese de teatru astropoetic în toamna aceluiași an. În vara lui 1996 le-am lansat pe toate trei, ca suplimente-pliante ale SARM, în limba română, deschizând astfel seria de suplimente tipărite ale revistei „Noi și Cerul” din perioada 1996-2002. Mai exact, am oferit aceste piese participanților la prima ediție a Festivalului de Cosmopoezie din cadrul manifestării „Perseide”.

(O ediție bogată în astropoezii - incluzând chiar și un concurs național de tineret -, ce a fost inaugurată de Valentin Grigore prin fascinantul său poem în proză „Starea de Cer”, prilej cu care acesta a expus și prima variantă - pe care a perfecționat-o mereu preț de câțiva ani - a nu mai puțin impresionantului său „covor” astrofotografic cu același nume, conținând zeci de imagini de la pământ la cer.)

Foarte curând după aceasta, în luna septembrie din același an, Dănuț Ionescu a oferit textele celor trei piese, de această dată ca suplimente-pliante ale SARM în limba engleză (în traducerea mea), participanților la Conferința Organizației Internaționale de Meteori (IMC 1996) de la Apeldoorn (Olanda).

Prima, cea mai realistă și lungă dintre acestea, „Vânătoare de meteori”, a fost o încercare de a concentra imaginar cât mai multe tipologii umane de la „Perseide” într-o noapte observațională pe Dealul Voievozilor.

Astfel, personajul Campionul Meteorilor a fost inspirat de Valentin Grigore (liderul observatorilor de meteori din România), Savantul Vârstnic de profesorul ieșean Virgil V. Scurtu, Doctorul în Astronomie de regretatul Harald

Alexandrescu (pe atunci coordonator al Observatorului Municipal din București), Savantul Tânăr de Ovidiu Văduvescu (viitorul lider al marelui proiect cu participare internațională EURONEAR), Popularizatorul de Astronomie de Dănuț Ionescu (pe atunci realizator al emisiunii „Contact Astronomic” de la Radio Contact), Vicecampionul Meteorilor de regretatul hunedorean Vasile Micu (care chiar în acel an se va clasa pe locul 5 în clasamentul mondial al observatorilor de meteori). Apoi, personajul Astrofotograful a fost inspirat de trei specialiști de acest gen: Zoltan Deak și Călin Niculae (care pe atunci editau Buletinul Astronomic al Astroclubului București), precum și de Victor Bortaș (care ulterior s-a dedicat fotografiei profesioniste comerciale), iar personajul Profesoara de distinsele doamne Erika Lucia Suhay (viitoarea președintă a Asociației Române de Educație prin Astronomie) și regretata Mariana Tulbure (conducătoarea cercului de astronomie de la Palatul Național al Copiilor). Au mai existat și alte personaje, Astropoetul fiind chiar autorul piesei, în timp ce Fantoma Astronomului Solar a fost o încercare de a-l comemora pe regretatul Vladimir Boico, vestitul solarist de la Astroclubul București.

Apoi, această piesă a fost publicată și pe Internet în 2007, în engleză și română, pe cosmopoetry.ro (web master Gabriel Ivănescu), iar astăzi consider „Vânătoare de Meteori” drept piesa fanion a teatrului astropoetic și, cronologic, am inclus-o în această carte ca a doua dramă integrală.

Tot în toamna lui 1995 am scris „Victoria Meteorului”, o mini-tragedie astropoetică în care un biet pământean, aflat la Judecata de Apoi, este examinat de o echipă cerească în vederea

programării șirului său de reîncarnări. Piesa a fost regizată de Dănuț Ionescu și jucată la prima ediție a Festivalului de Cosmopoezie (la Salonul Artelor al Primăriei Târgoviște) de la „Perseide 1996”. Eu am jucat rolul Pământeanului, Dănuț Ionescu pe cel al Consilierului Ceres, iar frații Lucian Boboc și Paul Boboc, împreună cu o studentă selecționată dintre tinerii de la eveniment, au format Corul Stelelor Variabile.

Ulterior, am republicat-o în 2003-2004 în engleză și română chiar în subdomeniul „SARM Golden Astropoetic Gallery”, creat de revista americană online Astropoetica.com (activă în 2003-2014, editor și web master fiind Emily Gaskin) ca o recunoaștere pentru valoarea mișcării de astropoezie / cosmopoezie a SARM.

Aceasta este cea de-a treia piesa integrală aleasă pentru cartea de față.

Ultima piesă de teatru astropoetic pe care am scris-o în toamna lui 1995 (și a patra aleasă pentru a fi publicată integral în această carte) a fost o mini-comedie fantastică, „Bolnav de Univers din cauza meteorilor”, ce cuprinde un dialog pe teme astrale dintre un doctor și pacientul său, într-un spital suspendat undeva în Calea Lactee. Această piesă avea să cunoască cel mai spectaculos destin și, de asemenea, am publicat-o pe Internet în 2003-2004, în engleză și română, în subdomeniul „SARM Golden Astropoetic Gallery” al Astropoetica.com din SUA.

Pentru început, aceasta a fost jucată pe 17 iulie 1996 la emisiunea „Contact Astronomic” de la Radio Contact de mine și Dănuț Ionescu (care a fost și regizorul ei), mai mult ca sigur o premieră mondială radiofonică.